

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

JELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Hitvallás.

„Az „Evang. Szövetség“ szászországi fiókja a múlt év vége felé a térdhajtás kérdése és egyéb események kapcsán felhívta a szász nemességet, hogy az evang. egyház iránti rendületlen hűségét őrizze meg. A szászországi nemesek közül 120-an válaszoltak a felhívásra s Einsiedel gróf útján a „Leipziger Tagblattban“ is közzétett következő nyilatkozatot küldték meg az „Evang. Szövetség“ szászországi fiókjának:

„Szívesen vettünk tndomást a felhívásról. . . Ragaszkodunk a reformáció örökségéhez, melyet elődeink kivitak s nekünk biztosítottak. Gondozói és őrizői leszünk az evang. lutheránus egyháznak, mivel az egyedül csak Isten igéjére támaszkodik s az igazságot képviseli. Nincsen senkiben másban üdvösség; nincs is semmi más név az ég alatt, adva az emberek között, mely által kelene nekünk megtartatnunk, mint egyedül csak a Jézus Krisztus neve. Bármely oldalról fenyegetse is egyházunkat veszély, mi készek vagyunk őt megvédelmezni és segítségére lenni, hogy feladatát: a népnek az Üdvözítőhöz vezetését, háborítatlanul teljesíthesse. Tudjuk, hogy az az állás, melyet Isten kegyelméből az életben elfoglalunk, arra kötelez bennünket, hogy az evang. hit terjesztésében elől járjunk s vállvetve munkálkodjunk azokkal, kik a Krisztusról szóló evangéliomnak drága kincsét, melylyel Luther másodsor ajándékozta meg a világot, mint Istennek a benne hívőket üdvözítő erejét, rendületlenül és hűségesen meg akarjuk nepünknek tartani.“

A nyilatkozat kapcsán azt jegyzi meg Einsiedel, hogy a 120 név a legjobb hangzásúak közé tartozik, s hogy a nyilatkozat arról akar bizonyosságot tenni, hogy a szász nemesség, miként a múltban, úgy ma is egy emberként foglal ál-

lást hite mellett s bármikor kész érte sikra szállni. Értekes a nyilatkozat még azért is, mert az aláírások közt az összes szász nemesi neveket megtaláljuk s így ezek mintegy az egész nemességet képviselik s az aláírók mindegyike meg van győződve, hogy a bizonyos aggodalmak miatt hiányzók is (kultúrharcz törhetne ki Szászországban; aláírásuk vak engedelmességre köteleznék őket az „Evang. Szövetség“ iránt, stb.) mindannyian egyetértének velük s ha szükség úgy hozná magával, velük egyenlő buzgósággal és hitbeli meggyőződéssel lépnének legszentebb vallási javaikért sorompóba.“

Ezt a hirt olvasom a „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt“-ban. Újra és újra végig olvasom a rövid hirt, mely két, manapság szokatlan dologról értesít. Szokatlan dologról: arról a valóban csodálatra méltó jelenségről, hogy egy, az egyházzal szoros kapcsolatban álló, egy az egyház érdekeit szolgáló egyesület, tehát mintegy az egyház maga kérdést intéz hiveinek előkelőihez, vajjon szolidárisaknak vallják-e magukat az egyházzal, vajjon meg akarják-e az életben valóítani az egyháztól hirdetett magasztos elveket még a legcsekélyebbnek s leglényegtelenebbnek látszó dolgokban is. Szokatlan dologról; arról a csodálatra méltó jelenségről, hogy ezek az előkelő férfiak nyiltan, a világ előtt is vallomást tesznek hitükről s egyházszeretetükről.

Kétségtelen, hogy az „Ev. Szövetség“-nek joga volt a felhívás kibocsátásához. Mert hiszen éppen a prot. egyház rombolta le a papság és a világi elem, — vagy mint a római egyház a középkor óta mondja, a clerikusok és a laikusok — közti válaszfalat s kimondotta és minden fokon megvalósította az egyetemes papság elvét. Megengedte, hogy a világi egyének is tevékeny részt vegyenek az egyház kormányzásá-

ban, a hitélet ápolásában s az Igének a családi életben s társadalmi téren való hirdetésében.

Ha a prot. egyház kiváltságos jogokat nyújtott a laikusoknak, kétségtelen, hogy ezekért bizonyos köteleességeket is támaszthat a megajándékozottakkal szemben. S bizonyára nem túlzott ama követelése: nyilatkoztasd ki, hivem vagy-e szívvél-lélekkal? Ilyen kérdést a prot. egyház már többször intézett híveihez, mindig olyankor, midőn életét, fejlődését, intézményeit s munkája eredményét fenyegetettnek látta s a hívek sohase késtek a nyílt és határozott válaszszal.

Bizonyára hasonló okok indíthatták a szászországi „Ev. Szövetséget“ is a felhívás kibocsátására. Nem kutatom, hogy a fenyegető veszély milyen nagy volt; én csak annak constatálására szoritkozom, hogy a felhívás megtörtént s nem hangzott el a pusztában. A szászországi nemeség arról győzte meg a világot, hogy méltó utódai a reformáció bátor bajnokainak s méltó birtokosai Szászországnak, a reformáció eme classikus földjének!

Szászország ugyan messze van tőlünk; a szász egyházzal alig-alig érintkezünk, de azért mégis örömmel tölt el ez a nyilatkozat. Örülök, hogy ma is akadnak férfiak nemcsak lent, a szegények és műveletlenek, hanem fent, a hatalmasok és műveltek közt is, kikben még él az ősök hitbuzgósága s a kik nem szegyenlik, hanem ellenkezőleg, drága kincsnek tartják a Krisztus evangéliomát.

Magyarországi protestáns egyházunk jelenlegi helyzete is olyan, hogy mi is kellőképen meg tudnánk indokolni egy az „Ev. Szövetség“-hez hasonló felhívást. Ellenségeink egyházi és világi, társadalmi és politikai téren elkeseredetten küzdenek ellenünk s világi elemünk, műveltjeink talán sókka kevesbbé vetik latba tekintélyüket és befolyásukat egyházunkért, mint azt tőlük várhatnánk. Igaz ugyan, hogy a látszat sokszor csal, de hát a látszat azt mutatja, hogy szellemi előkelőinket — tisztelet a kivételnek — általánoságban nem hatja át a protestáns öntudat. Ha nyilatkozattételre hivatnának fel, hogy szeretik-e igazán egyházukat, vajjon hányan akadnának, vajjon lennének-e 120-an, kik a világ előtt is kimernék nyilatkoztatni: „Ragaszkodunk a reformáció örökségéhez, melyet elődeink szereztek s biztosítottak nekünk Gondozói és őrzői leszünk az evang. egyháznak, . . . készek vagyunk őt meg-

védelmezni s vállvetve működni azokkal, kik a Krisztus evangéliomát hirdetik a népnek!“

Félek, hogy nem lennének ennyien, s félek, hogy éppen világi nagyjaink közt találnánk először olyanokra, kik a megbotránkozás követének ránk s azzal vádolnának, hogy a felekezeti békét akarjuk megbolygatni!

„Tempora mutantur et nos mutamur in illis!“

Nyiregyháza.

ADORJÁN FERENCZ.

Evang. középiskoláink és felsőbb iskoláink értesítői.*)

(Folytatás.)

Az előbbieken minden egyes iskolánk mult évi életéről külön-külön számoltam be. Az alábbiakban csak általános áttekintést kívánok nyújtani s le akarom vonni azokat a tanúságokat, a melyeket a mult a jövőnek nyújt s megszívlelésre ajánl.

A mult évben kifogásoltam, hogy sok értesítőben túlságos rövidséggel vannak összeállítva az iskola egy évi történetére vonatkozó adatok. Úgy tetszik, hogy szavam nem hangzott el a pusztában. Értesítőink között ugyan most is akad néhány, melyekben ez a rendkívül fontos történeti rész nincs az őt megillető gonddal összeállítva, de viszont akadunk olyan értesítőkre is, melyekben a történeti adatok részletes és valóban mintaszerű összeállításban foglalnak helyet. (Békéscsaba, Nyiregyháza, Pozsony, Rozsnyó.)

Az értesítőkön különben meglátszik, hogy összeállítóik gondos munkát végeztek s olyan beszámolót akartak az olvasónak adni, a mely őt teljesen kielégítse s a melyből tökéletes és tiszta képet alkothasson magának az iskola egy évi munkásságáról és életéről. A legtöbb igazgató el is érte e célját. A midőn ezt megleléssel és örömmel constatálom, a jövőre nézve különösen egyet ajánlok igazgatóink figyelmébe, nevezetesen a statisztikai táblázatoknak egy öntetű összeállítását.

A statistika manapság minden téren fontos szerepet játszik, így a tanügy terén is. A tanügyi kormány minden iskolai év végén statisztikai kimutatást kíván a középiskoláktól a beirt és vizsgálatot tett tanulók számáról, vallásáról, előmeneteléről, magaviseletéről, fegyelmi eseteiről mulasztásáról, egészségi állapotáról stb.

Az értesítőhöz való csatolásuk tehát külön munkát nem igényel s tekintve azt, hogy rövid-

*) Ezen általános részben csaknem kizárólag a középiskolákra leszek tekintettel.

ségük daczára igen sokat mondók, az olvasónak igen kedvesek.

Valami kis statisztika ugyan mindegyik értesítőben van, de annyiféle szempontok szerint összeállítva, hogy a kritikus alig képes őket összehangzásba hozni.

Teljes statisztikai táblázata van Aszódnak, Békéscsabának, Iglónak, Nyiregyháznak és Rimaszombatnak, közülök azonban csak Nyiregyháza semmiben se kifogásolható. Aszód, Békéscsaba, Igló, nem tüntetik fel külön-külön a beirt nyilvános és magán tanulók számát, hanem összefoglalva; Rimaszombat pedig a vallás szerinti osztályozásnál nem a vizsgálatot tett, hanem a beirt tanulókra van tekintettel. A többi iskoláknál több kisebb nagyobb eltérés mutatkozik.

A tanulók magaviseletére, előmenetelére, egészségi állapotára, mulasztására, fegyelmi esetre vonatkozó statisztikai adatokkal nem számolnak be Besztercebánya, Budapest, Eperjes és Pozsony; a tanulók egészségi állapotát, mulasztását és fegyelmi eseteit nem tüntetik fel Bonyhád, Felsőölvő, Késmárk (a magaviseletet se!) Rozsnyó, Selmeczbánya és Szarvas; a tanulók mulasztását és fegyelmi eseteit Sopron. A beirt tanulók vallását tüntetik fel továbbá Rimaszombaton kívül Budapest, Eperjes, Késmárk és Szarvas, s az év végén jelen voltak Igló és Sopron. Budapest, Eperjes és Késmárk azt se tüntetik fel, hogy a tanulók közül hányan tettek vizsgálatot.

A szám-adatok se vágnak mindenütt össze. Aszód 86 vizsgálatot tett tanulót tüntet fel, holott a magaviselet táblázatában már csak 85 szerepel; Bonyhádon több rovatban 131 vizsgálatot tett tanuló szerepel, az előmenetel és magaviselet rovatában azonban már csak 129.

Óhajtható volna, hogy a jótéteményben: tápintézeti díj és tandíj elengedésben s ösztöndíjban és jutalomdíjban részesülő tanulók is statisztikai táblázatban tüntetnének fel a vallás és a jótétemények összegének kiemelésével, mert semmi sem természetesebb, mint hogy ezek iránt az adatok iránt is élenként érdeklődik nemcsak az egyház, melynek védő szárnyai alatt az iskolák állanak, hanem az egyes ember is, mint ezt az egyházi sajtóban a legközelebbi múltban is tapasztaltuk.

Tekintve már most az értesítő tartalmát, megnyugvással és teljes megelégedéssel állíthatom, hogy iskoláink a múlt évben is megtették kötelességeiket s tőlük telhetőleg azon voltak, hogy úgy a hazának, mint az egyháznak derék, hasznavehető fiaikat neveljenek. A tudományos ismereteket nemcsak a tanórákban hirdették, az önképzőkörökben és magán tanfolyamokban is

s a könyvtárak szakszerű fejlesztésével lehetővé tették a növendéknek, hogy az iskolában szerzett ismereteit magánszorgalomból is gyarapítsa s nemes szórakozást keressen magának. A vallásos nevelés sem volt sablonszerű. A tanártestületek jóakaró támogatásban részesítették a vallástanárok munkáját s nemcsak a templomba járást tették az ifjúság kötelességévé, hanem maguk is — igaz, hogy legtöbb helyütt váltakozva csak ketten, hárman — csatlakoztak a templomba menő ifjú sereghez. Az írásbeli dolgozatok között is helyet juttattak a vallás-erkölcsi kérdéseknek. Egynehány iskola vallásos esteket is rendezett igazán kedves programmal, a mely estéknek különösen az a szép jellemvonása van, hogy bennük a vallástanál nem foglalkozó tanárok s érettebb tanulók szóltak az ifjúsághoz. — Kielégítő volt az ifjúság testi nevelése is. A tornaórákon kívül legtöbb intézetünkben rendszeresítették az új tantervben sürgetett játékdélutánokat, melyek a mozgást az iskolában meggömbült testnek fejlődésére oly üdvös emetényezőt akarják a tanulóval megkedveltetni. Hogy a torna és a céltudatosan vezetett játék milyen nevelőleg és fejlesztőleg hatnak a testre, azt a pozsonyi és selmeczbányai értesítőben felvett testmérési adatok eléggé tanúsítják. A helyesen vezetett testi nevelésről tanuskodik továbbá az is, hogy Rozsnyó kivételével összes főgimnáziumaink részt vettek az országos tornaversenyen s helyüket valamenyien fényesen megállották.

Iskoláink népességét tekintve, a felvett tanulók száma, a mennyiben az a fentebb megemlített iskoláknál a tanulók névsora segítségével megállapítható volt, 5154 nyilvános és 155 magántanuló, a vizsgálatot tetteké hozzávetőlegesen 5012 nyilvános és 93 magántanuló. Legnépesebb iskoláink voltak: Budapest 506, Nyiregyháza (497) Pozsony (462), Sopron (461) és Igló (415 tanulóval). Legkevesebb tanítványa volt Aszódnak (95). A múlt évihez képest emelkedés volt B. Csabán (29.) Besztercebányán (4.) Budapesten (17.) Felsőölvőn (29.) Iglón (27.) Nyiregyházan (24.) Pozsonyban (23.) Rimaszombatban (25.) Rozsnyón (16.) a p a d á s Aszódon (6.) Késmárkon (21.) Selmeczbányán (16.) Sopronban (15.) Szarvason (19.) — Felsőölvőn az emelkedést a VII. osztály felállítására indokolja, a többi iskolákban azonban osztály szaporodás nem volt. Párhuzamos osztályok ugyan fenállottak Békés-Csabán (I. a. és b.) Pozsonyban (V. a. és b.) Budapesten (I. és II. a. és b.) azonban ez a szaporodásnak nem természetes előzménye, hanem ellenkezőleg következménye volt. Ha a tanulók számbeli gyarapodása tovább tart, iskoláink a közel jövőben kénytelenek lesznek vagy nagyszámu párhuzamos osztályokat felállítani, vagy az egy bizonyos határidőn túl jelentkező tanulókat azzal elutasítani, hogy már nincs számukra hely. Nyiregyházan

már be is következett ez az eset: Külön miniszteri engedéllyel az alsóbb osztályok mindegyikébe hatvannál több tanuló van felvéve, s mégis évről évre többeket kénytelen az igazgató a hely hiánya miatt elutasítani. Ez a körülmény teszi érthetővé azt is, hogy miért van Nyiregyházán oly sok, — 41 magántanuló, vagyis a magántanulóknak 26 $\frac{45}{100}$ -a míg a sorrendben utána következő Rimaszombat már csak 17. az ez után következő Igló pedig 16 magántanulót mutat fel.

A tanulók vallás szerinti osztályozása hozzávetőlegesen a következő: a. h. evang. 2273, ev. ref. 692, róm. kath. 960, gör. kath. 36, gör. kel. 41, unitárius 5, izraelita 1167.

Az értesítők között csak öt akad, melyek értekezést nem hoznak, ezek: Besztercebánya, Bonyhád, Eperjes, Késmárk és Igló. A többiekben olvasható értekezések különféle tárgyuak. Paedagógiai értekezést közöl Békés-Csaba; módszertani kérdést fejtet Rimaszombat és Rozsnyó; az iskola történetéről ir Aszód, Pozsony és Szarvas; tudományos tárgyú értekezést ad Felső-Lövő, Nyiregyháza, Selmeczbánya, Sopron (lyceum és tanítóképző); szépirodalmi tárgyat közöl Budapest. Az értekezések nagyrészt az ifjúságnak szólnak, akadnak azonban olyanok is, melyek felfogását messze meghaladják, pl. Felső-Lövő és Sopron (lyceum. Nézetem szerint az ilyeneknek nem volna helye az értesítőben. Elmondták ezt már mások is, de hát hiába; nem kétlem, hogy az én szerény megjegyzésem is hiába való.

Az iskolai ünnepeket ez idén is szokott fényvel ülte meg minden iskola. A protestáns puritán érzés nem tűr meg sok ünnepet. Egyöntetűség ugyan e téren nincs; helyi viszonyok követelte különféle iskolai ünnepségeken kívül általános és mindegyik iskolánkban megünnepelt napok: okt. 31-e, márcz. 15-e ápr. 11-e s decz. 1-e, mint koszorús költőnk Vörösmarty Mihály születésének 100 ik évfordulója.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Az arad-békési evang. egyházmegye f. é július 30-án tartotta közgyűlését Békéscsabán Csepregi György esperes és dr. Zsilinszky Endre egyházmegyei felügyelő elnökelete alatt. A gyűlést megelőzőleg 29 én d. u. 3 órakor iskolaszéki ülés volt, 6 órakor pedig előértekezlet, a melyen megvitatás alá kerültek a közgyűlés nevezetesebb pontjai. Az egyházmegyei szabályrendelet kérdését Steller Árpád indítványára, mivel a szerkesztésére küldött bizottság összes tagjainak előzetesen nem volt kiadható, a jövő ülésre halasz-

tották. Nagy vitát keltett dr. Zsilinszky Endre felügyelőnek azon derék és életrevaló indítványa, hogy ezentúl ne tartassék külön reggali írásmagyarázat, hanem a nép is a közgyűlést megelőző gyámintézeti istentisztelet körébe vonassék, ha itt van a közgyűlés Békéscsabán. Az indítvány ellen Szeberényi Lajos szólt támogatva Linder Károlytól és azt kivihetetlennek, sőt sérelmesnek találta. Frint Lajos aradi lelkész és Ábray Károly kimutatták az indítvány helyességét, mire Szeberényi újból felszólt és politikát keresett az ügyben, holott éppen az ő szavaiban rejlett politika a protestáns önrendelkezés hangsúlyozásába burkoltan, midőn azt kívánta, hogy ez istentisztelet tót nyelven tartassék, s ne kényszeríttessék a csabai nép magyar nyelvű istentiszteletre Ábray nyugodt szép beszédben mutatta ki álláspontja helyességét s beszéde több helyen helyeslést vont maga után, mi Szeberényit a jelenlévők illetékeségének hánytorgatására fakasztá. A jelenlévő csabai főgimn. tanárok, Balás Ádám és dr. Rell Lajos magukra vették a kijelentést, felszóltak illetékeségük ügyében, mi közben hangsúlyozták Ábray szavaihoz való teljes csatlakozásukat. Az értekezlet fontosabb pontjai voltak még: a kérvények ügye. Gálik Mátyás indítványa az 1848. XX. t. cz. ügyében, Frint Lajos és Zsilinszky Endre indítványai a szórványok hiveinek gondozása tekintetében s a diakonissza-ügyben.

Dr. Zsilinszky Endre egyházmegyei felügyelő nagyobb beszéd kíséretében nyitotta meg a közgyűlést. A lefolyt esztendő a nyugalom jellemezte; tagadhatatlan, hogy az egyházi életben általában, az egyetemes egyházban is kevesebb a személyes torzszalkodás, mint a múltban. Egyházi férfiak mind sűrűbben foglalkoznak az ellenség elleni fegyverkezés és védekezés eszméivel, mindnyájan látják és érzik, hogy a magyarhoni protestantizmusra válságos napok következtek be.

Tiltakozik azon vád ellen, mintha a protestáns egyház politikát űzne. Ezt ellenségei fogták rá, hogy ürügyet találjanak a felekezeti szervezkedésre. Nekik vágják szemükbe az önző czélok hajhászását s ők szőlítették fegyverbe, toborozták politikai párttá hitfeleiket. Ebben mi nem fogjuk, nem akarjuk őket követni. Nekünk vallási téren ki kell küszöbölnünk a pártpolitikát teljesen, minden irányban, minden aránylatában. Ép azért még a törvény által kimondott, de életbe nem léptetett teljes jogegyenlőség és a vallásfelekezetek közötti teljes viszonyosság ellenében is nem annyira az anyagi érdekek elérésére, mint a jogra kell fektetnünk a súlyt.

Kifejti azután, hogy ne az anyagi javakban, hanem a szellem kincseiben, a hit tiszta meggyőződésében keressük a boldogulás eszközeit. Felhívja a közgyűlés figyelmét az iskolákra, azok kiépítését sürgeti, továbbá azokra a hivekre, kik elszórva

távol vannak templomoktól és iskoláktól. A diasporák az egyház épületének legkönnyebben letörődő részei.

Végül utal a leghatalmasabb eszközre: a belső békére, az egyetértésre, a melléktekinteteket félretevő egyesülésre, a szigorú szervezkedésre. Örvendetes tapasztalat, hogy az egyházak igyekeznek szabályrendeleteiket megalkotni.

Csepregi György esperes gondosan megszerkesztett, terjedelmes jelentésben számolt be a lefolyt év történetéről.

Láng Gusztáv iskolaszéki jegyző terjesztette elő az egyházmegyei iskolaszék jelentését. A csabai városi iskolák kifogástalanok, de némelyikben a magyar nyelvből csekély az eredmény. A gyomai és mezőberényi iskolák jó eredménnyel zárták a tanévet.

Új elemi iskolai tanterv kidolgozására bizottságot küldött ki a közgyűlés.

Ajánlja a közgyűlés a szemlaki egyháznak, hogy a három (magyar, német, tót) nyelvű iskolát s a mezőberényi II. kerületi egyháznak, hogy a német nyelvű iskolát alakítsa át magyar nyelvűvé.

Kimondták, hogy a körlelkészek ezután 3 évről 3 évre választandók. Az egyházak felhívattak, hogy a tanítói karok tartsanak módszertani értekezleteket.

Szeberényi Lajos azt látja, hogy a szarvasi főiskola tanári nyugdíjalapja felszaporodott 62,000 koronára. Egy előbbi határozat értelmében ennek a kamatai arra volnának fordítandók, hogy az egyházak az intézethez való hozzájárulás alól felmentessenek. Az állam is segíyezze a szarvasi főiskolát, az egyházaknak pedig sokkal égetőbb szükségük van ezekre az összegekre a miszsióknál.

Csepregi György esperes felolvassa a szarvasi főiskola felügyelő bizottságának határozatát, mely egyszer már elutasította ezt a kérést, mert a nyugdíjalap jövedelme le van kötve.

Szeberényi Lajos ezt a határozatot megfelebbezni kéri a kerülethez, mert elérkezett annak az ideje, hogy az egyházak a hozzájárulás alól felmentessenek.

Benka Gyula, a szarvasi főgimnázium igazgatója részletes felvilágosításokkal szolgál a felügyelő bizottság határozatáról. Protestáns szempontból fájdalmasnak látja a jelenséget, hogy az egyházak a főiskola javára szolgáló nagylelkű támogatás alól szabadulni igyekeznek. Felveti az eszmét: nem lehetne úgy megoldani ezt a kérdést, hogy akár a kerület valamilyen szerencsés, praktikus kölcsön ügylet által egyszersmindenkorra levonnák vállalkról ezt a terhet? Addig azonban kéri a nagylelkű támogatást érintetlenül hagyni.

Zsilinszky Endre dr. felügyelő: Méltá-

nyolja az igazgató által felhozottakat, de gondolni kell az egyházak mindennapi nehéz gondjaira is. A felebbezés helyett azt ajánlja, hogy a közgyűlés újból a legkomolyabban hívja fel a szarvasi gimnázium felügyelő bizottságát, hogy keressen módokat arra, hogy az egyházak e terhek alól felmentessenek.

A szarvasi tanítóképző ügyében a kerülethez és az egyetemhez átiratot intéz a közgyűlés: hasznának közre, hogy vagy a kormány vegye át ezt az intézetet, vagy be fogják azt szüntetni. Együttal a szomszédos egyházmegyék elnökségeiből bizottságot fognak alakítani, a mely megvizsgálván az intézet ügyeit, előterjesztést fog tenni a kormánynak, miként lehetne azon segíteni.

Benka Gyula részletesen ismerteti a tanítóképző válságos ügyét. Hiszi, ha megteszi kötelességét a kerület s egyetem, az állam meg fogja találni a módját, hogy az Alföldnek ez az egyetlen protestáns tanítóképzője be ne zárja a kapuit, hanem a haza és egyház javára tovább üdvösen működhessenek. A tanítóképzés égető protestáns közügy, a kerületeknek meg kell mozdulniok.

Az egyházlátogatási szabályrendelet, mely a tavalyi mezőberényi közgyűlésen oly nagy port vert fel s Kóren esperes lemondására vezetett, most egész simán ment keresztül.

Nem fogadták el a „Cura pastoralis“-ról szóló szabályrendeletet, melyet a kerület leküldött. E helyett kinyomatták azt a művet, melyet „Adalékok a Cura pastorálisról szóló tanhoz“ czimen Szeberényi Lajos fordított le.

A békéscsabai egyház szabályrendelete ismét vitát keltett. Frint Lajos előadó több észrevételt tett s javasolta, hogy ezek pótlására adassék vissza a szabályrendelet az egyháznak.

Szeberényi Lajos hevesen polemizált az előadóval. Hat év óta húzódik már ez az ügy. Részben hozzájárul az előadó észrevételeihez, de azt vitatja, hogy az egyházmegye csak tanácsot adhat. jóváhagyni a szabályzatot a kerület fogja.

Zsilinszky Endre felügyelő kijelenti egyenesen, nem felel meg a valóságnak, hogy a megye hat év óta más-más tanácsokat ad. A csabai egyház rá se hederített azokra a tanácsokra, hanem változatlanul küldte vissza a szabályrendeletet. Ez nem eljárás. Ezután részletezi a szabályzat hiányait s óva inti a csabai egyházat, hogy ne ezen az alapon induljon el, mert ez a biztos romlás alapja.

A miniszterelnök és az 1848. XX. t. cz. végrehajtása. Széll Kálmán miniszterelnök álláspontjáról az 1848. XX. t. cz. végrehajtása kérdésében a „Magyar Szó“ hiteles értesülés alapján többek közt ezeket jelenti:

A miniszterelnök nézete az, hogy az 1848. XX. törvényzikket a maga teljességében mereven és rövid idő alatt nem lehet végrehajtani, mert az ország erejét egyszerre megterhelni ily fel-

adattal nem lehet. A kormánynak itt is a szeme előtt kell tartani a fokozatosság elvét. A protestáns egyházak támogatását már megkezdte az állam az iskolák segélyezésével és a protestáns lelkesítőkar kongrujával. Ezt a támogatást folytatni fogja a kormány, mert Széll Kálmán politikai elve az „egyenlő igazság,” amely elvből kifolyólag a protestáns egyházi és iskolai szükségletek kielégítését nem hagyhatja a maga teljes nagy súlyával a protestáns egyház híveinek vállain. De az 1848. XX. törvényezikben egyaránt bennfoglaltatik a római kath. egyház szükségleteire való tekintet is és így az egyenlőség elve szerint ennek a kérdése is figyelembe veendő. Hogy a legközelebbi jövőben mi történjék, és hogy minő beosztással, minő fejlesztési arányokban történjék az 1848. XX. törvényezik végrehajtása, az lévén éppen a megoldandó feladat, arról még ma nem lehet tiszta képe a miniszterelnöknek. De annyi bizonyos, hogy bármi elhatározás érelődjék is meg, bármit adjon is az állam, azt nem az adsza nesze elve mellett fogja tenni. Annyi bizonyos, hogy Széll Kálmán azért a mit tesz, nem fogja ár gyanánt követelni az egyházi autonómia megnyirbálását. Az 1848. XX. törvényezik fokozatos végrehajtását nem fogja jó alkalomnak tekinteni a protestáns egyházak benső szervezetükből származó eredmények megnyirbálására. Ő becsületesen és utógon dolatok nélkül csak két szempontot fog maga előtt tartani. Egyik a törvény, másik a „kivihetőség.”

Vallásos estély. Az eperjesi ág. hitv. ev. kerületi collegium theológiai ifjúságának belmissiói egyesülete 1906. szept. 18-án d. u. 5 órakor a collegium disztermében vallásos estélyt tartott, melyen nagyszámú közönség vett részt. Az estély programját a theológiai énekkar kezdte meg. Szánik Ernő énektanár vezetése alatt előadván Luther fenséges diadalénekét az „Erős várunk”-at. Majd Mayer Endre theol. tanár, a theol. ifjúság belmissiói egyesületének buzgó elnöke, a belmissiónak fáradhatatlan munkása imádkozott szívből, Isten áldását kérve az összejövetel munkájára, Ima végeztével üdvözölte a theol. belmissiói egyesület ott jelenvolt és működött érdemes disztagját: Dr. Szabó Aladár budapesti ev. ref. theol. igazgatót, a belmissiói munkásság hivatott, lelkes apostolát, a közönséget, mindkettőnek köszönetet mondott a megjelenésért, előbbinek pedig azért is, hogy engedve az egyesület kérésének, készséggel vállalkozott előadás tartására. Főlkérve őt előadása megtartására, az estélyt megnyitotta. Dr. Szabó Aladár előrebocsátva megjelenésének s előadásának célját, mely nem felekezeti, partikuláris, hanem általános keresztyén, evangéliomi érdek, a társadalom bajairól s azok orvoslásáról szólt. Egymás után mutatott rá a társadalom

vérző sebeire: a hit közönyösségre, önzésre, szabadság iránti szeretet, lelkesedés csökkenésére, az élvezet hajhászatra, az alkoholizmus, a bűntettek terjedésére, illetőleg szaporodására, melyek mind onnan erednek, hogy az egyén nincs helyes viszonyban Istenével. Nagy feladat vár, mondotta, az evangéliumi protestáns egyházra s annak tagjaira, mert a veszély nemcsak a társadalmat, a hazát, hanem őt is fenyegeti. Megmutatta az eszközöket is, melyekkel a bajokat orvosolni lehet s melyek az evangéliomban találhatók. Az egyházmentés és építés, a felebaráti szeretet művei, a belmissió munkái ezek, melyeket minden evangéliumi protestáns keresztyénnek gyakorolni kell. Az egyszerű, keresetlen szavú előadás szilárd, Istenben vetett hitet, meggyőződést, evangéliomi szeretetet s a nagy célért való lelkesedést lehelt, éppen azért hatása mély, meggyőző volt. Úgy éreztük, mintha Pál apostol hitbéli meggyőződéséből érintett volna valami, s éreztük, hogy eddig is sok mulasztás terhel minket. A maradandó hatású előadást közének egyik versének harmónium mellett való eléneklése követte, illetőleg zárta be a vallásos estélyt.

Őfelsége a hosszúfalu fűrészműzei evang. egyházközségnek Molnár Viktor miniszteri tanácsos úr, a nevezett egyház egykori felügyelője közbenjárására, 600 koronát ajándékozott.

A Prot. Irod. Társaság miskolci közgyűlése. E gyűlés úgy a jelenvolt tagok nagy számát, mint különösen a két prot. egyház világi képviselőinek erkölcsi súlyát tekintve a Prot. Irod. Társaság legfényesebben sikerült vándorgyűlése volt. Ott láttuk az összes püspököket s csaknem valamennyi egyházkerületi felügyelőt, illetve főgondnokot s ott volt összpontosítva a hazai prot. írói világ színe java. E gyűlésen láttuk először az ev. egyházat is több tanárával és lelkesével erősebben képviselve s jóleső örömmel konstatáljuk, hogy a két prot. egyház együttérzését a gyűlés fényesen dokumentálta. Azt hisszük, hogy ez a gyűlés maradandóbb nyomokat hagy hátra az Irod. Társaság jövődi fejlődése tekintetében. Az ott elhangzott gyönyörű beszédekből a jövő teendőket illetőleg sokat tanulhatunk.

A köz- és diszgyűlést Gyurátz Ferencz püspök elnöklete mellett választmányi ülés előzte meg, a melyen a fővárosi és vidéki tagok csaknem teljes számmal jelentek meg. Ez ülés foglalkozott a tartalmas titkári jelentés kaposán a társaság múlt évi kiadványaival, a melyek között a ma már 30,000 példányban megjelenő „Koszorú” füzeteinek költségét ezuttal már 8-ik ízben, megint csak Hegedűs Sándor, ez a mi fennkölt lelkű világi papunk viselte.

A társaság anyagi vagyonát a titkári jelentés a következőkben terjesztette elő: 1900. évi bevétele 13712, kiadása 11211 kor., a Károlyi.

alap 4886, a hercegszöllősi kánonok alapja 852 s a bibliai lexicon állása 2217 kor. A Társaság vagyoni állapota 114874 kor. Az 1901. évről a szükséglet 13025 s a fedezett 14149 kor. A hátralékok összege 11552 kor. a mi bizonyára eléggé szomorú állapot. A tagdíjak befizetésénél még mindig igen nagy a hiány.

A Társaság jövő évi kiadványai a Szemlén kívül a hercegszöllősi kánonok, Luther reformatori röpiratai Masznyik E. és Stromp L. fordításában és a Házi kincstár egy kötete Vargha Gyuláné fordításában. De egyik legérdekesebb kiadványa leend Kálvin „Institutió“-nak közététele Nagy Károly kolozsvári theol. tanár fordításában. Raffay Sándor pozsonyi tanár indítványa egy tudományos theol. folyóirat kiadása tárgyában egy bizottság elé utaltatott. A parochiális könyvtárak létesítése ügyében a Társaság a presbyteriumokat fogja megkeresni. Az alapszabályok revidálása egy későbbi választmányi ülés elé utaltatott.

A közgyűlést Gyurátz Ferencz egyházi elnök nyitotta meg. A később érkezett Hegedűs Sándort, mint világi elnököt Tiszta Kálmán képviselte. E rendkívül népes gyűlésen Gyurátz püspök lelkes beszédet tartott a vallás erejéről és hatalmáról s annak a tudományhoz való viszonyáról. Szépen fejtegette az autonómia ügyét és nemzeti erejét, a vallás, az egyház s a nőnevelés kérdéseit s a testvéries érzület szükségességét. E beszéd fényes lapját fogja képezni a miskolci közgyűlés lefolyásáról szóló külön kiadványnak. A választmányba a következő 6 évre választottak: Farkas József, dr. Hegedűs István, dr. Kis Áron, Papp Károly, Prónay Dezső báró, dr. Szabó Aladár, Szász Károly, Szilassy Aladár, Sztelhló Kornél, Zsilinszky Mihály, Darányi Ignác fővárosiak és Baksay Sándor, Balogh Ferencz, dr. Bartha Béla, Csiky Lajos, Géresi Kálmán, Karsay Sándor, Kenessey Béla, dr. Kecskeméthy István, Koncz József, Poszvek Sándor, Payr Sándor, Simonffy Imre, Szeremley Sámuel, Szilády Áron, dr. Szilávik Mátyás, Trsztyénszky Ferencz dr. Tüdös István, Weber Samu, Zoványi Jenő, Zsigmond Sándor vidékiek.

Egyebekben a közgyűlés a választmányi ülésen előkészített ügyeket tárgyalta.

Másnap volt a diszgyűlés, mely valóban fénypontja volt a Társaság miskolci ünnepeinek. Azt megelőzőleg a zsúfolásig telt avasi ódon ref. templomban Sárkány Sámuel püspök megható alkalmi imát és Novák Lajos sárospataki theol. tanár Máté 17, 14—22 v. alapján igen tartalmas beszédet mondott, a melyben közelebbről korunk köteleességét fejtegette s annak óvoszerét a hitben, a könyörületben és a bőjtölésben látta. Úgy az ima, mint a sok szónoki erővel előadott beszéd mély hatással volt a gyülekezetre. A begyűlt offer-

tórium a Károli-alapra szólott, a melyből tudvalevőleg a „Házi kincstár“ kiadványának költségeit fedezi a Társaság. Gyönyörűség volt látni a 400-at meghaladó tagok diszes be- és kivonulását.

Ünnepi hangulatban felvonult a diszes társaság az ev. templomba, a hol Gyurátz püspökön kívül már Hegedűs Sándor is elnökölt. Vay báró és Zelenka püspök lelkes és tartalmas üdvözlései után a diszgyűlés fénypontja Hegedűs S. beszéde következett. Hatalmas szóval fejtegette a társaság öntudatos és erős munkásságát, a hitbuzgóságot, a munkát, az önbizalmat s a nő egyházi szerepét. „A kié a nő és a nép — úgymond — azé az egyház.“ Majd korunk válságait ecsetelte. „Ma nagyobb hitre van szükségünk, mint máskor, s az élet zivataraiban a harangszó juttassa eszünkbe a vallás vigaszt és engesztelő hatását.“ Hangsúlyozta, hogy ma mindenkinek papnak, sőt apostolnak kell lennie a cura pastoralis terén. Ma csak az lehet a jelszó: elpusztulni, vagy üdülni. Szilágyit és Pulszkyt is apostrofálta, mint a kibőven a hit megtért a tudománnyal. A „quo vadis“ legendájával fejezte be rendkívül feszült figyelemmel hallgatott mélyeséges tartalmú és érzésű beszédét. E hatalmas prédikációt percekig tartó eljenzésekkel jutalmazta az ünnepi közönség.

Hegedűs beszéde után Szóts Farkas titkári jelentése következett, a melynek befejező része lelkes felhívás volt a társaság támogatására a közönséghez. Tavaly 157 új taggal szaporodott, ma 1342 tagja van. A társaság a jelentés szerint a fokozatos és öntudatos haladás útján van, künn az életben azonban még sok a sötétség, a hitetlenség, a vakhit, s azért hitet és szeretetet kell belevinnünk a családba és a társadalomba.

Majd Prónay Dezső egyetemes felügyelő történetileg is felette tanulságos szabad előadásában üdvözölte a két prot. egyház tagjait, megemlékezett báró Vay Miklósról és óhajtsásképpen az unitáriusok bevételét sürgette. Különösen szépek és meggyőzők voltak a láthatatlan egyházzal szóló fejtegetései a pápás egyház külső egységével szemben. Prónay előadását is feszült figyelemmel hallgatta az ünneplő közönség s lelkes éljenezéssel jutalmazta a kitűnő előadót.

Végül felette kellemesen lepte meg a társaságot Léva Józsefnek, az ünnepeit költőnek „Az apostolok“ cz. szép és tartalmas költeménye, a mely a hazai prot. papságnak nemes, de terhes feladatait ecsetelte gyönyörű vonásokkal. Gyurátz püspök indítványára a miskolci ünnepi beszédek és szónoklatok külön füzetben fognak megjelenni.

A diszebédén számos lelkes pohárköszöntő hangzott el. A társaság tagjai tiszteleti jegyet kaptak a vendéglátó 2 egyház szives figyelméből.

A délutáni órákban a ref. főgimn. teremben az országos belmissiói értekezlet megalakult. Közének és Antal Gábor püspök imája után Szilassy Aladár indítványára az értekezlet megalakult, s annak elnökévé Prónay Dezső és Antal Gábor választott. Az értekezlet során Szilassy A. nagybecsű felolvasást tartott az amerikai ifjúsági egyesületekről és Desseffy Emma olvasta fel „Mit tehetnek a prot nők egyházukért” cz. nyomtatásban is megjelent szép tanulmányát. Titkárul Kecskeméty István kolozsvári és Mayer Endre eperjesi theol. tanár választott. Kellemesen érintett, hogy az értekezlet igen látogatott volt, s azon főleg a női közönség igen szép számmal jelent meg.

A miskolci lélekemelő ünnepélyek külső rendezésén Zelenka Pál püspök, Radványi István egyházmegyei felügyelő és Soltész Nagy Kálmán miskolci polgármester szelleme és keze volt érezhető. A Társaság ev. tagjai a következő vonatokkal az egyetemes gyámintézetnek sátoralja-új helyi és a Luther-társaságnak nyiregyházi gyűléseire siettek. A miskolci ünnepnapok feledhetetlen emlékeink közé fognak tartozni.

Dr. Szilávik Mátyás

Mayercsik Gyula leányfalusi ev. tanító egyezséget kötött r. kath. jegyesével, hogy születendő gyermekeik mind a r. kath. vallást követik. Czuppon Sándor esperes ezért tanítói állásától felfüggesztette.

A lelkészek tanító fiait segélyző egyesületbe újabban tagokul jelentkeztek:

85. Kund Samu esperes	Répczelak	rendes
86. Kuzma István lelkész	Domokosfa	"
87. Magyar József	" Hódos	"
88. Kiss János	" Szombathely	"
89. Berke József	" Magyaród	"
90. Éder József	" Nemes Csoó	"
91. Kiss Imre	" Urai-Ujfalu	"
92. Terplán Jenő	" Péterhegy	"
93. Kovács István	" Muraszombat	"
94. Siftar Károly	" Bodóhegy	"
95. Nagy György	" Korta	"
96. Turcsányi Andor	" Körmend	"*)

A sajó-arnóti ág. h. ev. egyház hívei csak az elmúlt napokban tapasztalták, hogy a régi áldozatkészség még nem halt ki teljesen. — Az egyház felügyelője: Sztanavszky Károly az ősrégi templomot, melyen már nagyon is meglátszott az idő romboló hatása, a saját költségén újjá alakította. A falakat kimeszeltette, a rozszant oltárt megjavíttatta s újra festette, a padokat megjavíttatta s az egész templomot cizement téglával kirakatta. Az összes javítás legkevesebb 1500 koronába került.

* Szíves köszönet a tömeges belépésért. Egy kis jó akarral a többi esperességek lelkészei is követhetnék a vasi közép egyházmegye lelkészi karának ezen szép példáját.
Ugyivó.

De a hívek sem maradnak el párját ritkító felügyelőjük mögött. 25 évvel ezelőtt időközben már elhunyt egyik hívük Szabó István 80 forintot adott az egyháznak oly kikötéssel, hogy az alapja legyen egy új beszerzendő haragnak. Ez összeg a hívek áldozatkészségéből 25 év alatt 1600 forintra növekedett. Hála a mindenhatónak, az elhunyt adományozó s a hívek óhaja még ez évben beteljesedik.

Magasztos gyászünnepélyt ült a nagyszécsényi ág. h. ev. egyház f. hó 22-én. Ekkor tartotta ugyanis nevezett egyház gyászisteniszteletét nagynevű alapítója, páratlan bőkezű gyámolítója, — nem rég elhalt felügyelője dr. Pulszky Ágost emlékére. Az ez alkalomra — az általa adományozott telken épült — gyászpompával ékített templom szentélye előtt pálmák és zöld levelek között emelvénnyen állott a megboldogultnak egy jól sikerült képe. Az emlékbeszédet az egyház lelkésze Simonides János lelkész tartotta, ki Siralm. I. 12. alapján meghatóan ecsetelve a megboldogult életét azon nagy és pótolhatatlan veszteséget rajzolta, mely elhunytával hazánkat, a gyászoló családot s a nagyszécsényi ág. h. ev. egyházat, — a mely a megboldogultban nemcsak az ügybuzgó lelkes felügyelőt, hanem a nagy alapítót és páratlan bőkezű gyámolítót is siratja — érte; mert a nagyszécsényi ág. h. ev. egyház templomának minden téglája, iskolája, alapítványai mind-mind tanúi Pulszky áldott jó szívének s páratlan bőkezűségének. Anya jobban nem szeretete gyermekét, mint ő — most már árvaságra jutott — kiseded gyülekezetünket, melynek java előmozdítására a legmesszebb menő áldozatoktól sem riadt vissza. Az ő halála nemcsak az egyház, község, megye, hanem az ország is, egyetemes ev. egyházunknak is vesztesége. Legyen azért áldott az ő emléke közöttünk örök időkre! Jelen voltak az emlékünnepelelyen a községben székelő összes hivatalok, a helybeli és vidéki intelligenzia java s az egyház helybeli és vidéki tagjainak inpozans része.

KÜLFÖLD.

Az angol methodista egyház a mult hó elején tartotta évenként megújuló nagy értekezletét. Minket annyiban érdekelhetnek ezek a gyűlések, a mennyiben lefolyásukat s tárgysorozatukat összehasonlíthatjuk a mieinkkel.

A gyűlés két egész hétig tartott, több mint 2000 tag részvételével. Tárgyai — mint kiváltképp missióra hivatott egyházé — a bel- és külmiszió körül csoportosultak. Lefolyását — vázlatosan — a következőkben adjuk:

Istenisztelettel kezdődött. (Itt minden gyűlés

azzal kezdődik.) Azután felgyülekeztek a tagok London egyik óriás termébe. Már maguknak a képviselőknek is tágas helyre volt szükségük, hátha oda számítjuk az ezrekre menő hallgatóságot, elképzelhetjük, mekkora egy ilyen gyűlésteremnek a mérete.

Legelsőbben is Clayton Albert lelkész tesz jelentést a XX. századi alapról, (Twentieth century fund) melyből megtudjuk, hogy az alap összege 928,000 font sterling a mai napig, a mi pénzértékünk szerint 22 millió 372 ezer korona. Az egyház ezelőtt két évvel, 1899 ben kezdte gyűjteni azzal a szándékkal, hogy egy millió font sterlingre egészíti ki s csak azután kezdi meg belőle a szegényebb lelkészi állomások segélyezését. Az alap a jövő évre kiegészül. Ők megcsinálták a congruát maguk, mindenemű állami beavatkozás és segély nélkül. Nekünk annyi évi könyörgésünkbe került, míg a csekély alamizsnát markunkba dobták! Pedig lélekszámunk jóval nagyobb, mint az övéké; de erkölcsi súlyunk annál csekélyebb!

Hanem az bizonyos, hogy ez az egyház emberfeletti munkát végez az emberiség egyetemes jóléte érdekében a világnak csaknem minden részében, még pedig tisztán a maga erejével. Van eset rá, hogy részesül segélyben, de azt nem kéri soha. A jelen gyűlésen is jelenti Burgess Vilmos, lelkész, hogy Mahrat Brahmín valláshoz tartozó hindu herczeg egy gyönyörű épületet ajándékozott az egyháznak Indiában, melyet katonai otthonná alapítottak. Ezzel az ügygel kapcsolatosan hangzott el a katonák és tengerészek missiójáról szóló jelentés.

Másnap következtek a belmissióról készített referádák. — Külön külön számolt el munkájáról a londoni, manchesteri s alfordi, liverpooli, birminghemi, leedi, newcastlei, boltoni missióbizottság. Ez is igénybe vett egy napot.

Majd áttértek a pénzalapokra. Elhangzott az „Általános templom alap,” a „Fővárosi templomalap” a „Methodista egyház terjesztésére szolgáló alap” a „Helyi lelkészek alapja” stb. alapokról szóló jelentés.

Midőn ezekkel végeztek, akkor Sir Stephenson Vilmos, gazdag főúr, meghívta a gyűlés összes tagjait kerti mulatságra (garden party.) Meg is jelent mind a 2000 tag.

Másnap felüdülve foglalt ismét a gyűlés. Egy napot vett igénybe a vasárnapi iskolai oktatás és a tanügy letárgyalása. A jelentések közt legérdekesebb volt a délafrikai állapotokról szóló jelentés, hol t. i. most a háború foly.

Egy napot vett igénybe a küldöttségek tisztelgése Britániának csaknem minden felekezete küldött képviselőt.

Egy napig tartó vita és tanácskozás folyt

az iszákosság és annak orvoslási módja felett. Ennek letárgyalása után ismét multság következett, Mr. Alderman, egy másik gazdag úr meghívta az egész társaságot „river trip.”-re (tolyamra kirándulás,) ebben már csak 1100-an vettek részt.

A kirándulás után következő nap vasárnap volt. Kiki templomba ment.

A következő héten hétfőn, kedden a lelkész-elhelyező bizottság és a lelkészi kar ülésezett. Ezekén történt az új lelkészek felavatása, kibocsátása s némely belügyek elintézése. A hét többi napjain felolvasások tartattak. A hét végén bezáratott az értekezlet azzal a határozattal, hogy a jövő évi értekezlet Manchesterben leend.

A napokban egy regény jelent meg Londonban „The eternal city” (Az örök város) czim alatt Mr. Hall Caine, híres író, tollából. A regény egyházas tárgyánál és jellegénél fogva nagy feltűnést keltett úgy kath. mint protestáns körökben.

A regény tárgya Isten országa, vagyis egy város, melynek alapítója és fenntartója maga Isten, Ebben a városban a testvériség, Ézsaiás jóslata értelmében, megvalósul; benne ledőlnek a faji és nemzeti korlátok, a háború megszűnik, a börtönök bezárnak s fölépül az egyetemes köztársaság, melynek székhelye Róma lesz.

A regény főszereplője Rossi Dávid, kire az író Mazzini jellemet ruházta a megújított viszonyokhoz alkalmazottan. Ugyanaz a komolyság, rendíthetlen vallásos hit, bizalom az isteni gondviselésben, a legnagyobb szenvedésekkel, száműzetéssel kapcsolatosan; ugyanaz a biztos remény az emberiség fejlődése s odaadó szeretet az elnyomott népréteg iránt; a mit a Mazzini jellemében együtt találunk. Rossinál is meg van, azzal a különbséggel, hogy míg Mazzini a revolúció szellemével akar új világrendet teremteni, addig Rossi fegyvere a jogtalansággal szemben passiv ellenállás, türelem, szelidség. Rossi a béke apostola, ki erőszakot szenved, de nem erőszakoskodik s végre ezzel a fegyverrel győzelemhez jut. A béke apostola pedig egyik pápának (X. Leo) törvényes fia.

A történet természetesen a jövőben játszódik le s úgy tűnik fel, mint álom; de annak a biztos hitnek kíséretében, hogy egykor eljő az óra, melyben a rajzolt kép valóra válik.

A regény intenciója az, hogy ostromot indítson a pápa világi uralma és csalatkozhatlansága ellen. Kimutatja, hogy Isten országa terjedésének legnagyobb akadálya a papság s úgy fűzi a gondolat szálakat, hogy ezt az igazságot maga a pápa, X. Leo, látja be s undorral dobja el magától a világi hatalmat s mindazt a félszeg dogmát, mely annyi századon keresztül gátolta az evangélium teljességre menetelét.

A kath. egyház persze minden oldalról erős támadásban részesíti a regényt. Valószínűtlennek, képtelenségnek s mindenk fölötte az egyházra megalázónak és sértőnek tartja úgy célját, mint tartalmát. A prot. sajtó pedig ünnepli.

Sem terünk, sem időnk nem engedi, hogy ezzel a sajátyszerű regénnyel bővebben foglalkozunk, csak azt említjük még meg, hogy miként oldja meg az író a pápától származó törvényes fiú kérdését.

A regényben szereplő példa, X. Leo, özvegy ember. Ugyanis fiatal korában megnősült, de neje korán elhalt, miután egy fiúnak adott életet. A fiatal özvegy ember papi pályára lépett; a hierarchia lépcsőin gyors egymásutánban emelkedett, míg nem kardinálissá s végre pápává lett. A regény érdekes és sok részben a mai viszonyokra illesztett allegorikus formában van megírva.

Az angol szabad egyház ismét egy nagy egyesület megalapításában fáradozik. Az egyesület neve Leány czéh (Girls Guild) lenne, melynek feladata abból állana, hogy a szabad egyház önálló foglalkozást űző nőtagjait egy nagy országos egyesület keretében összekapcsolja; úgy hogy a munkakereső leány bármerre fordulna is alkalmazást keresni, mindenütt otthonra találna, ha t. i. a czéh tagjai közé beiratkozott.

A czéh szervezésének élén Law Tamás lelkes, a national council (nemzeti egyházi gyűlés) titkára, áll, ki nagy buzgalommal fáradozik az eszme megvalósításán. A czéh alkotásának gondolata 2 évvel ezelőtt a liverpooli s tavaly a cardiffi gyűlésen vetődött fel, illetőleg érlelődött tovább annyira, hogy ma már az alapszabályok is készen vannak.

A leányok 13 éves koruk betöltése után vétetnek fel a czéh tagjai közé csekély 6 penny (60 fillér) évi tagdíj lefizetése után. Minden tag kap egy kártyát az elnök és titkár aláírásával, melynek felmutatása után az illető ott, a hol a központi czéhnek fiokjai vannak, mindenütt szíves pártfogolást, tanácsot s alkalmazást nyer. Két központi iroda működik: az egyik az üresedésben levő helyeket, a másik az alkalmazást kereső egyéneket tartja evidenciában és közvetíti a kettőt egymással.

Van ugyan az angol és női protestánsoknak több ilyenforma egyesületük, így pl. a leányok részére a „Girls Friendly Society,” melynek ez idő szerint 150 ezer tagja van; az ifjak számára a „Christian Endeavour Society;” csak hogy ezek több prot. felekezet együttes támogatásával működnek. A most alapítandó Girls Guild tisztán a szabad egyház alkotása lenne.

Bizony nálunk sem ártana, ha a cseléd leányokat nagyobb keresztyéni gondozásban részesítenénk, mindjárt apadnának a mizeriák. De hát nekünk, magyaroknak, nem kell az egyletezés.

Csodálatos, hogy ezelőtt még csak 25 évvel is, — nagyon kellett. Minden ipari pályán működő ifjút védszárnyai alá vett a czéh. A czéhet eltörölték, de helyét nem pótolták semmivel, s az ebből származó elvadulást tapasztalhatjuk most ifjainkon. Ha nem akarjuk szelidíteni az erkölcsöket: akkor nincs szükségünk az egyletekre; de ha akarjuk: azt ugyan egyesületek nélkül meg nem cselekedhetjük. Minek hát az az ideges borzongás az egyletezéstől és belmissiótól, mikor ez egyáltalán nem új s nem külföldi találmány, hanem egy régi tiszta magyar társulási szervezet megújítása evangéliom keresztény alakban.

Lukácsy Imre.

IRODALOM.

A választási harc. Országszerte, még a legkisebb községben is, az egész lakosság figyelmé a küszöbön levő választások felé irányul. Az egész ország fel van lobogózva a különböző jelöltek zászlóival, mindenfelé izgatottak a kedélyek és lázas mohósággal lesik a választási eseményekről érkező újabb híreket. A ki ezekről gyors és megbízható tudósítást akar olvasni, az csak egy lapból elégítheti ki kívánságát a legteljesebb mértékben. Ez az újság az „Egyetértés,” mely a választások alkalmából egész külön választási hírszolgálatot rendezett be, s melynek minden száma telve van a legújabb és leghitelesebb tudósításokkal az egész ország választási mozgalmairól. Az októberi negyedévben kezdi meg az Egyetértés Eötvös Károly remek tárczasorozatát a nazarenusokról, mely hivatva van ország-szerte méltó feltűnést kelteni. E mellett az Egyetértés többi rovatai ép oly érdekesek, ép oly részletesek és ép oly változatosak, mint egyébkor s a küszöbön levő évnegyed alkalmából jobb lapot nem ajánlhatunk a közönségnek, mint az Egyetértést, melynek kiadóhivatala (Budapest, IV. ker., Papnövelde-utca 8) szívesen küld mutatványszámot mindenkinek, a ki ily kérelemmel hozzá fordul. Az Egyetértés előfizetési ára 1 hónapra 3 kor. 60 fill., negyedévre 10 kor.

Ide s tova két esztendeje már, hogy a Magyar Szó megindult, nem támogatva, de nem is függve semmiféle politikai vagy gazdasági érdekesoporttól. Egy nagy publicisztikai feladatot vállalt magára: a meg nem alkuvó szabadelvűség és magyarság képviselését. Ebben az egyetemese feladatkörben szinte magától állott elő annak a szüksége, hogy keressük az érintkezési pontokat a protestantizmussal, mint — különösen hazánkban — a szabadelvű világnézet és a nemzeti eszme nemcsak hivatott, de választott képviselő.

jével. Nem kényelmes feladatra válnak. Sándorokat védünk, amelyeket mindenki elhagyott és sándorokat ástunk, védelemre és támadásra, a melynek mi voltunk a napi-sajtóban első és egyetlen katonái. De nem panaszoljuk fel küzdelmünket. Megkaptuk a legfényesebb elismerést. A ki ellensége a szabadelvűségnek, a ki ellensége a magyarságnak, a ki ellensége a protestantizmusnak; az mind ellenségünk lett nekünk, s ádáz dühvel támadt és támad erkölesi és anyagi lételünk megromlására. Meggyanúsítottak, megrágalmaztak, s igyekeztek tőlünk elvonnani a megélés feltételeit. — Hogy igaz úton járunk, bizonyosságaink vannak rá Küzdelmünkben segítségünkre volt az ítéletben meg nem téveszthető nagy magyar közönség, a mely felismerte, hogy a mit mi felekezeti politikát csinálunk: az nemzeti politika. A napi-sajtóban a Magyar Szó volt az első, mely a magyar nemzeti eszme s a protestantizmus ügyének kapcsolatait felfogta s ennek a történelmi igazságnak hangot adott. Sikerült elérnünk azt, hogy a protestantizmus és az állam közti viszony kérdése újra a napi aktualitások sorába került.

Sárospataki Lapok. „Az erdélyi püspöki cím kérdésében a képviselőház utolsó érdemleges gyűlésén a kérvények kapcsán történelmi dedukcióval állt elő *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter. Felfogását az „Alkotmány” igen helyeselte, a protestáns képviselők? . . . azok is! Ugyan mi különbség volt a néppárti képviselők s a protestáns vallású törvényhozók helyeslése között? Olyan kérdés, a melyre méltán várhatnánk feleletet, ha a mi „nagy embereink” oly nagy távolságban nem állnának tőlünk, mint a milyenben tetszelegnek! . . . Lapunk barátai a néppárti s a protestáns helyeslés között, a mely a *Wlassics* miniszter felfogását kísérte, a következő különbséget állapítják meg: a néppárt helyeselt, mert a zöld püspök szavát növelte a „címkérdés” nek klerikális elintézése, a protestánsok helyeselték, mert „nagy politikusok.” Lelkük rajta! . . . Hát *Kolozsvári Sándor* és *Pokoly József*, mit szólnak a *Pauler Gyula* miniszterileg megdicsért történelmi levezetéshez? Persze, persze, a miniszter úrnak könnyű dolgozni, mert más kutat. s bár gyöngéden tudtára adják, hogy szerencsétlen kezű lesz ebben a kérdésben, a kutatást végző tudós érdemes munkáját nem hagyja elveszni, hanem honorálja *gróf Majláth Gusztáv Károly* gyulafehérvári latin szertartású püspök úr címjének „erdélyi.”-re kibővítéssel. Bizony méltó honorárium! Miniszteri, magyar miniszteri büszkeség! Hogy az igazság rovására, hogy a felekezeti jogegyenlőség eszméjének a megsértésével történik: az nem tesz semmit. S hogy a magyar sajtó, egyetlen organumot (*Magyar Szó*) kivéve, csak dicséri a minisztert: az a magyar közvélemény alakulá-

sának sajtószertű bizonytsága. Nem az igazság, hanem a hatalom dönt! Az erdélyi püspöki cím kérdése mindezeket szomorúan illusztrálja. Saját szégyenünket pedig csak fitogtassuk, hiszen a a magasabb erkölcsiség politikai világában ez is megjárja!”

ÜZENETEK.

Sz. A bányakerületi lelkészválasztási szabályrendelet szerint lelkésznek jelölhető: minden 24 évet betöltött rendes lelkész és theologiai tanár; nem jelölhető a EA. 324 326. 359 szerint jogérvényesen elítélt egyén, tehát: keresztlevél, képe-ítési és felszentelési bizonyítványok küldendőek be a pályázathoz, s az esperestől bizonyítvány a főt említett szakaszokra való tekintettel. — **K. J.** Türelmet kérek, míhelyt túl leszünk a gyűléseken, több tér áll rendelkezésemre.

Pályázat.

A rozsnyói államilag segélyezett ág. h. ev. főgimnázium

helyettes tanári

állásra pályázatot hirdet. A helyettes tanár alkalmaztatása f. évi október 1-től a tanév végéig tart. Pályázhatnak a classica philológiára képesített protestáns vallású tanárok és tanárjelöltek. Fizetése: havi 160 korona A főgimnázium iskolatanácsához címzett folyamodványok f. hó 28-ig bezárólag alulírottához intézendők.

Rozsnyó, 1901. szept. 6.

Dr. Pósch Dezső

86. 2—2

főgimn. felügyelő.

A czeplédi evang. egyház eladja régi 167 font ércsúlyú Thury-féle felszereléssel ellátott

HARANGJÁT

120 forintért. A harang teljesen ép és kellemesen éles zengésű. Venni szándékozók forduljanak az egyház lelkészi hivatalához.

85. 3—3

A betési ág. hitv. ev. egyház ügye elnöksége az orosházi alvégi lelkészi állomás betöltésére pályázatot hirdet, a következő díjlevéllet:

Az **orosházi ág. h. ev. egyház** alvégi

lelkészi állomásának

hiványa.

1. Lakás, az eddigi lelkész lak; ennek belsejét jó karban tartani a lelkész, külsejét az egyházközség kötelessége.

2. 4000 (négyezer) korona, havonként előleges részletekben; segédlelkész tartására 1200 (ezerkétszáz) korona.

3. Keresztelésért: a templomban a délutáni istentisztelet alkalmával 40 (negyven) fillér, más időben 1 (egy) k.; idegenektől vagy más vallásúaktól 2 (két) k., háznál 10 (tiz) k.

4. Esketésért: a délelőtti istentisztelet alkalmával 1 (egy) k., délutáni istentisztelet alkalmával 4 (négy) k., istentiszteleten kívüli időben 10 (tiz) k. háznál 20 (húsz) k.; szerdán a délutáni istentisztelet alkalmával a szegények tetszésük szerinti tiszteletdíjat adnak.

5. Halott heirásáért 20 (húsz) f., imádsággal való temetésért 1 (egy) k., szentbeszéddel való temetésért 2 (két) k.; idegenek temetéséért imádsággal 4 (négy) k.

6. Három nagy ünnepi adományok (offertórium) és gyónópénz annyiad része, a hány egyenlő jogú rendes lelkész működik az egyházközségben.

7. Anyakönyvi kivonat kiállításáért az anya- és leányegyházközségek tagjai részére 40 (negyven) f., idegeneknek 2 (két) korona; családlapért 40 (negyven) fillér.

8. Az egyházmegyei és kerületi segélyegyletbe köteles tagnak belépni.

Ezen hivány élvezője köteles segédlelkészt tartani maga mellett. E végre annak tényleges alkalmazása idejére kap az egyházközségtől 1200 (ezerkétszáz) koronát havonkénti utólagos részletekben.

A segédlelkészt a lelkész hívja ugyan meg, de meghívása előtt annak bizonyítványait és hiványát az egyházi képviselőtestületnek hozzájárulás megnyerése végett be tartozik mutatni.

A lelkészi munkakör beosztása, az egyházközségi igazgatás tekintetében aláveti magát az egyházközség bármikor hozandó jogérvényes határozatának.

A palástdíj mindaddig, míg arra nézve a képviselőtestület másként nem határoz, a rendes és egyenlő jogú lelkészek között egyenlő arányban oszlik meg.

Veres József mostani lelkész jogai mindenben érintetlenül maradnak.

A lelkész, valamint segédje is, szükség esetén a hitoktatást teljesíteni tartozik, ebbeli működésükért az egyházközségtől külön díjra nem tarthatnak igényt.

Lelkészársát, valamint a hitoktatással megbízott lelkészt is, ha betegség vagy más fontos ok akadályozná őket teendőik végzésében, helyettesíteni tartozik.

A confirmatói tanítást lehetőleg személyesen ő maga végezze.

Ha az egyházközség szükségesnek találná lakása telkén építeni, az épületre és az épület használására szükséges helyet kárpótlás nélkül át tartozik engedni.

A pályázók kérvényüket és az E. A. és kerületi szabályrendelet értelmében szükséges bizonyítványukat **f. évi okt. 15-ig** az esperesi hivatalnak küldjék be Orosházára.

Haviar Dani

egyházmegyei felügyelő.

Veres József

3-3

esperes.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

→ Temesvár—Gyárvaros. ←

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlyukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangúak, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 408 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-ilyenekkel való újraserelését és vertvas-haranglábakat. 300 kg. aluli

koronákat, régi harangok harangok raktáron vannak.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

10 52-21

Az 1896. orosz. állításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.